

217.

TRAKTAT

handlowy i nawigacyjny między Polską a Łotwą, podpisany w Rydze dn. 12 lutego 1929 r.
(Ratyfikowany zgodnie z ustawą z dn. 3-go lutego 1931 r. — Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 78).

Przekład.

W IMIENIU RZECZYSPOLITEJ POLSKIEJ,
MY, IGNACY MOŚCICKI,
PREZYDENT RZECZYSPOLITEJ POLSKIEJ,

wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem wie-
dzieć należy, wiadomem czynimy:

Dnia dwunastego lutego tysiąc dziewięćset
dwudziestego dziewiątego roku podpisany został
w Rydze pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Pol-
skiej a Rządem Republiki Łotewskiej traktat handlowy
i nawigacyjny z dołączonymi doń listami produk-
tów A i B oraz protokołem końcowym o następują-
cem brzmieniu dosłownem:

TRAKTAT HANDLOWY I NAWIGACYJNY
pomiędzy Polską a Łotwą.

PREZYDENT RZECZYSPOLITEJ POLSKIEJ

z jednej strony

i

PREZYDENT REPUBLIKI ŁOTEWSKIEJ

z drugiej strony,

ożywieni jednakowem pragnieniem popierania
i rozwijania stosunków handlowych i nawigacyjnych
pomiędzy obu krajami, postanowili zawrzeć trak-
tat handlowy i nawigacyjny i mianowali w tym celu
swymi Pełnomocnikami:

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej:

Jego Ekszelencję Pana Juljusza ŁUKASIEWICZA,
Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomoc-
nego,

Prezydent Republiki Łotewskiej:

Jego Ekszelencję Pana Antoniego BALODISA, Mi-
nistra Spraw Zagranicznych,

KTÓRZY, po zakomunikowaniu sobie wzajemnie peł-
nomocnictw, uznanych za dobre i w należytej formie,
zgodzili się na następujące artykuły:

Artykuł pierwszy.

Obywatele jednej z Układających się Stron,
osiedleni lub przebywający na terytorjum drugiej, bę-
dą korzystali w zakresie zakładania i prowadzenia
handlu i przemysłu, ich stanowiska prawnego, dóbr
ruchomych i nieruchomości, ich praw i udziałów

AU NOM DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE,
NOUS, IGNACY MOŚCICKI,
PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE,

à tous ceux qui ces présentes Lettres verront,
Salut:

Un Traité de Commerce et de Navigation entre
le Gouvernement de la République de Pologne et le
Gouvernement de la République de Lettonie, avec
les listes de produits A, B, et un Protocole Final y
annexés ayant été signé à Riga le douze février mil
neuf cent vingt neuf, Traité, listes et Protocole Fi-
nal dont la teneur suit:

TRAITÉ
de commerce et de navigation entre la Pologne et la
Lettonie.

LE PRÉSIDENT
DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE

d'une part

et

LE PRÉSIDENT
DE LA RÉPUBLIQUE DE LETTONIE

d'autre part,

animés d'un égal désir de favoriser et de développer
les relations commerciales et maritimes entre les
deux pays, ont décidé de conclure un Traité de
Commerce et de Navigation et ont nommé à cet effet
pour leurs Plénipotentiaires, savoir:

Le Président
de la République de Pologne:

Son Excellence Monsieur Jules ŁUKASIEWICZ, En-
voyé Extraordinaire et Ministre Plénipoten-
tiaire,

Le Président
de la République de Lettonie:

Son Excellence Monsieur Antons BALODIS, Mi-
nistre des Affaires étrangères,

LESQUELS, après s'être communiqué leurs pleins
pouvoirs respectifs, trouvés en bonne et due forme,
sont convenus des articles suivants:

Article premier.

Les ressortissants de l'une des Parties Contrac-
tantes, établis ou résidant sur le territoire de l'autre,
jouiront, en ce qui concerne l'établissement, l'exer-
cice du commerce et de l'industrie, leur situation ju-
ridique, leurs biens mobiliers et immobiliers, leurs

związanych z prowadzeniem przemysłu i handlu, z uprawnień takich, jakie zostały przyznane obywatelom państwa najbardziej uprzywilejowanego. Będą oni mieli swobodę w załatwianiu swoich spraw, bądź osobiście, bądź przez swoich pośredników wedle własnego wyboru i nie będą w tym względzie podlegali innym ograniczeniom, niż te, które są przewidziane przez obowiązujące ustawy i rozporządzenia stosowane narówni do wszystkich cudzoziemców.

Artykuł 2.

Obywatele każdej z Układających się Stron będą mieli wolny dostęp do sądów i do wszystkich władz, zarówno dla dochodzenia, jak i dla obrony swoich praw, i będą korzystali w tym względzie ze wszystkich praw i przywilejów przysługujących krajowcom. Będą mogli posługiwać się dla obrony swych interesów, adwokatami lub pełnomocnikami przez nich samych wybranymi.

Artykuł 3.

Obywatele jednej z Układających się Stron nie będą na terytorjum drugiej zmuszani do żadnej obowiązkowej służby czy to w armji lądowej, czy morskiej, czy w strażach, czy milicjach narodowych. Będą oni wolni od wszelkich opłat, jakiegokolwiek natury, nałożonych zamiast osobistej służby wojskowej i od wszelkich osobistych świadczeń wojskowych i rekwizycji, ale będą podlegali na tych samych warunkach co krajowcy, odnośnie dóbr ruchomych i nieruchomości, które w kraju posiadają, rekwizycjom wojskowym oraz ciężarom kwaterunków wojskowych.

Artykuł 4.

Obywatele jednej z Układających się Stron będą korzystali na terytorjum drugiej zarówno co do ich osób, jak i majątków, praw i udziałów, pod względem podatków i opłat wszelkiego rodzaju, z takiego samego traktowania i takiej samej ochrony wobec władz skarbowych, z jakiego korzystają obywatele państwa najbardziej uprzywilejowanego. Postanowienie to nie przeszkodzi w danym wypadku poborowi bądź opłat tak zwanych pobytowych, bądź opłat związanych z dopełnieniem formalności policyjnych.

Artykuł 5.

1. Spółki handlowe i przemysłowe, w tem spółki ubezpieczeniowe i finansowe, założone prawnie na mocy ustaw jednej z Układających się Stron i mające swą siedzibę prawną na jej terytorjum, uznane będą za legalnie istniejące na terytorjum drugiej Strony, o ile nie mają celu, niedozwolonego lub przeciwnego dobremu obyczajom i będą miały, stosując się do ustaw i przepisów, wolny i łatwy dostęp do sądów, bądź jako powód, bądź jako pozwany.

2. Postanowienie powyższe nie będzie miało wpływu na to, czy spółka tego rodzaju, mająca siedzibę w jednym z dwu państw, będzie miała prawo prowadzenia handlu lub przedsiębiorstwa przemysłowego

droits et intérêts afférents à l'exercice du commerce et de l'industrie du régime accordé aux ressortissants de la nation la plus favorisée. Ils seront libres d'y régler leurs affaires, soit personnellement, soit par un intermédiaire de leur choix, sans être soumis à cet égard à d'autres restrictions que celles prévues par les lois et règlements en vigueur et appliqués également à tous les étrangers.

Article 2.

Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes auront libre accès auprès des Tribunaux et de toutes les autorités, tant pour réclamer que pour défendre leurs droits, et ils jouiront à cet égard de tous les droits et privilèges dont jouissent les nationaux. Ils auront la faculté de se servir, pour la sauvegarde de leurs intérêts, d'avocats ou de mandataires choisis par eux-mêmes.

Article 3.

Les ressortissants de l'une des Parties Contractantes ne seront astreints sur le territoire de l'autre à aucun service obligatoire, soit dans les armées de terre ou de mer, soit dans les gardes ou milices nationales. Ils seront exempts de toute taxe, de quelque nature que ce soit, imposée au lieu de service militaire personnel, de toutes prestations et réquisitions militaires personnelles, mais ils seront soumis, en ce qui concerne les biens meubles ou immeubles qu'ils possèdent dans le pays, aux réquisitions militaires et à la charge des logements militaires dans les mêmes conditions que les nationaux.

Article 4.

Les ressortissants de l'une des Parties Contractantes jouiront sur le territoire de l'autre, tant pour leurs personnes que pour leurs biens, droits et intérêts, en ce qui concerne les impôts et droits de toute sorte, du même traitement et de la même protection auprès des autorités financières que les ressortissants de la nation la plus favorisée. Cette disposition ne fait pas obstacle à la perception, le cas échéant, soit de taxes dites de séjour, soit de taxes afférentes à l'accomplissement des formalités de police.

Article 5.

1. Les sociétés commerciales et industrielles, y compris les sociétés d'assurance et financières, qui d'après les lois d'une des Parties Contractantes sont valablement constituées et qui ont leur siège social sur son territoire, verront leur existence juridique reconnue sur le territoire de l'autre Partie, pourvu qu'elles ne poursuivent pas un but illicite ou contraire aux moeurs, et auront, en se conformant aux lois et règlements, libre et facile accès auprès des Tribunaux, soit pour intenter une action, soit pour y défendre.

2. La disposition précédente n'aura aucune influence sur la question de savoir si une société de ce genre établie dans l'un des deux Pays aura le droit de faire du commerce ou d'exploiter une indu-

wego w państwie drugim, takie prawo, bowiem, zawsze będzie podporządkowane prawom i rozporządzeniom obowiązującym w odnośnym państwie.

3. Spółki wyżej wymienione, po dopuszczeniu do działalności, będą korzystały z tych samych praw i udogodnień, jakie są, względnie mogą być przyznane analogicznym spółkom państwa trzeciego.

Artykuł 6.

Pobory i opłaty wewnętrzne, pobierane na rzecz Państwa, prowincji, gmin lub instytucji publicznych, które obciążają lub będą obciążały produkcję, wyrób towarów lub konsumpcję pewnego artykułu na terytorjum jednej z Układających się Stron, nie będą mogły obciążać produktów, towarów lub artykułów drugiej Strony więcej lub uciążliwiej niż obciążają one produkty, towary lub artykuły tego samego rodzaju, państwa najbardziej uprzywilejowanego.

Artykuł 7.

1. Wszystkie produkty gleby lub przemysłu, pochodzące i przychodzące z terytorjum celnego jednej z Układających się Stron, które przewożone będą na terytorjum celne drugiej Strony, przeznaczone na spożycie, do złożenia na skład, do powrotnego wywozu lub do tranzytu, będą podlegały, przez czas trwania niniejszego traktatu, traktowaniu, które jest lub będzie przyznane państwu najbardziej uprzywilejowanemu, a mianowicie, nie będą mogły podlegać w żadnym wypadku cłom, mnożnikom celnym, opłatom dodatkowym lub innym opłatom wyższym, ani też innym ograniczeniom, niż te, którym podlegają lub będą podlegały produkty lub towary państwa najbardziej uprzywilejowanego.

2. Wywóz przeznaczony do terytorjum jednej z Układających się Stron, nie będzie obciążony przez drugą Stronę cłami lub opłatami innymi lub wyższymi od tych, jakie się stosuje do wywozu takich samych przedmiotów do państwa najbardziej uprzywilejowanego pod tym względem, jak również nie będzie podlegał innym ograniczeniom.

3. Każda Strona zobowiązuje się zatem udzielić drugiej bezzwłocznie i bezwarunkowo wszelkiej ulgi, wszelkich przywilejów lub wszelkiej zniżki ceł lub opłat, których udzieliła już lub których mogłaby udzielić w przyszłości pod wyżej wymienionymi względami, na stałe lub czasowo, trzeciemu państwu.

Artykuł 8.

1. Produkty wymienione w załączonej liście A., pochodzące i przychodzące z Łotwy, będą korzystały przy ich wwozie na obszar celny Rzeczypospolitej Polskiej ze zniżek procentowych, wymienionych we wspomnianej liście.

2. Produkty wymienione w załączonej liście B., pochodzące i przychodzące z obszaru celnego Rzeczypospolitej Polskiej, będą korzystały przy ich imporcie do Łotwy z dobrodziejstwa taryfy minimalnej.

3. Postanowienia niniejszego artykułu nie naruszają w niczem klauzuli państwa najbardziej uprzy-

strie dans l'autre, un tel droit restant toujours subordonné aux lois et ordonnances en vigueur dans le pays respectif.

3. Les sociétés susnommées, une fois admises, jouiront des mêmes droits et avantages qui sont ou seront reconnus aux sociétés similaires d'une tierce puissance.

Article 6.

Les droits et les taxes intérieurs, perçus pour le compte d'État, des Provinces, Communes ou Institutions publiques, qui grèvent ou grèveront la production, la préparation des marchandises ou la consommation d'un article sur le territoire de l'une des Parties Contractantes, ne pourront pas frapper les produits, marchandises ou articles de l'autre Partie d'une manière plus forte ou plus gênante que les produits, marchandises ou articles de la même espèce de la nation la plus favorisée.

Article 7.

1. Tous les produits du sol ou de l'industrie, originaires et en provenance du territoire douanier de l'une des Parties Contractantes qui seront importés sur le territoire douanier de l'autre Partie, destinés soit à la consommation, soit à l'entreposage, soit à la réexportation, soit au transit, seront soumis, pendant la durée du présent Traité, au traitement accordé ou à accorder à la nation la plus favorisée et ne pourront notamment, en aucun cas, être soumis à des droits, coefficients, surtaxes, majorations ou autres taxes plus élevés, ni à des restrictions autres que ceux qui frappent ou frapperont les produits ou les marchandises de la nation la plus favorisée.

2. Les exportations à destination du pays de l'une des Parties Contractantes ne seront grévées par l'autre Partie de droits ou taxes autres ou plus élevés que ceux qui sont appliqués à l'exportation des mêmes objets à destination du pays le plus favorisé à cet égard ni soumises à d'autres restrictions.

3. Chaque Partie s'engage donc à faire bénéficier l'autre, immédiatement et sans conditions, de toute faveur, de tout privilège et de toute réduction de droits ou de taxes qu'elles a déjà accordés ou pourrait accorder à l'avenir sous les rapports susmentionnés, à titre permanent ou temporaire à une tierce nation.

Article 8.

1. Les produits énumérés à la liste A ci-annexée, originaires et en provenance de Lettonie, bénéficieront à leur importation sur le territoire douanier de la République de Pologne des pourcentages de réduction indiqués à ladite liste.

2. Les produits énumérés à la liste B ci-annexée, originaires et en provenance du territoire douanier de la République de Pologne, seront admis, à leur importation en Lettonie, au bénéfice du tarif minimum.

3. Les dispositions du présent article ne portent nullement atteinte à la clause de la nation la

wilejowanego, określonej w art. 7 niniejszego traktatu.

Artykuł 9.

1. Ażeby zastrzec towarom przychodzącym z ich krajów korzyści z powyższych przepisów, Układające się Strony będą miały prawo wymagać, aby produkty i towary przewiezione na ich obszar, były zaopatrzone w świadectwo pochodzenia, którego forma będzie ustalona przez specjalny układ między dwiema Układającymi się Stronami.

2. Świadectwa pochodzenia będą wydawane bądź przez kompetentne władze rządowe, bądź przez izby handlowe, do których należy wysyłający, bądź przez każdy inny organ lub związek uznany przez kraj przeznaczenia; będą one uwierzytelniane przez przedstawiciela dyplomatycznego lub konsularnego kraju przeznaczenia.

Artykuł 10.

1. Między terytorjami obu Umawiających się Stron będzie miała miejsce obopólna swoboda handlu i żeglugi. Ograniczenia i zakazy, dotyczące przywozu i wywozu pewnych towarów, a ustanowione ze względu na specjalne warunki ekonomiczne, będą utrzymane tylko przez czas i w zakresie przez te okoliczności wymagany.

2. Rozumie się jednak, że Układające się Strony będą mogły ustanawiać zakazy lub ograniczenia odnośnie do przywozu lub wywozu, jeżeli one dotyczą:

- a) porządku publicznego lub bezpieczeństwa wewnętrznego lub zewnętrznego państwa,
- b) zdrowotności publicznej lub jako środki ostrożności przeciwko chorobom zwierząt i roślin,
- c) towarów, stanowiących przedmiot monopolu państwowego.

Artykuł 11.

1. Przedmioty, podlegające cłu przywozowemu, a służące jako próbki, z wyjątkiem towarów zakazanych, będą przez obydwie Strony zwolnione czasowo od cła, pod warunkiem zdeponowania cła przywozowego lub złożenia kaucji, gwarantującej zapłacenie tych celi, i z zastrzeżeniem zachowania formalności celnych, potrzebnych dla zapewnienia całkowitego powrotnego wywozu w terminie przewidzianym przez ustawodawstwo krajowe kraju importującego; jednakże Układające się Strony zgodziły się na to, że termin ten nie będzie krótszym od 6-ciu miesięcy. Odnośnie do wyżej wskazanych formalności obydwie Strony gwarantują sobie wzajemne traktowanie na stopie państwa najbardziej uprzywilejowanego.

2. Znaki rozpoznawcze, umieszczone na próbkach przez władze jednej z Układających się Stron dla stwierdzenia tożsamości próbek, będą uznawane przez władze drugiej Strony, które jednakże będą mogły umieszczać dodatkowe znaki rozpoznawcze w każdym wypadku, kiedy im się to wyda konieczne.

plus favorisée, stipulée à l'Article 7 du présent Traité.

Article 9.

1. Pour réserver aux produits originaires de leurs Pays respectifs le bénéfice des dispositions ci-dessus, les Parties Contractantes auront la faculté d'exiger que les produits et marchandises importés sur leur territoire soient accompagnés d'un certificat d'origine dont la forme sera établie par un accord particulier entre les deux Parties Contractantes.

2. Les certificats d'origine seront délivrés soit par les autorités gouvernementales compétentes, soit par les Chambres de Commerce dont relève l'expéditeur, soit par tout autre organe ou groupement que le pays destinataire aura agréé; ils seront légalisés par un représentant diplomatique ou consulaire du pays destinataire.

Article 10.

1. Il y aura entre les territoires des Parties Contractantes liberté réciproque de commerce et de navigation. Les restrictions et les prohibitions concernant l'importation et l'exportation de certaines marchandises et établies par suite des conditions économiques spéciales ne seront maintenues que pendant le temps et dans la mesure rendus indispensables par lesdites conditions.

2. Il est entendu toutefois que les Parties Contractantes auront la faculté d'établir des prohibitions ou restrictions relatives à l'importation ou à l'exportation visant:

- a) l'ordre public ou la sécurité intérieure ou extérieure de l'Etat,
- b) la santé publique ou des mesures de précaution contre les maladies des animaux et végétaux,
- c) des marchandises qui font l'objet d'un monopole d'Etat.

Article 11.

1. Les objets passibles de droits d'entrée et servant d'échantillons, à l'exception des marchandises prohibées, seront admis de part et d'autre en franchise temporaire moyennant consignation des droits d'entrée ou engagement cautionné garantissant le paiement de ces droits, sous réserve de l'observation des formalités douanières, nécessaires pour assurer la réexportation intégrale dans un délai prévu par la législation nationale du pays d'importation; toutefois les Parties Contractantes sont convenues que ledit délai ne peut être inférieur à six mois. En ce qui concerne lesdites formalités, le traitement de la nation la plus favorisée est réciproquement garanti.

2. Les marques de reconnaissance apposées aux échantillons par les autorités de l'une des Parties Contractantes seront, pour l'établissement de leur identité, reconnues par les autorités de l'autre Partie; toutefois, il est bien entendu que celles-ci auront la faculté dans tous les cas où cela leur paraîtra nécessaire d'y apposer des marques de reconnaissance supplémentaires.

3. Korzystanie z tego zwolnienia może być cofnięte komiwojażerom i firmom handlowym, nie stosującym się do ustanowionych warunków.

Artykuł 12.

1. Kupcy, fabrykanci i inni producenci jednej z Układających się Stron, którzy dowiodą przez przedstawienie karty legitymacyjnej wydanej przez właściwe władze swego kraju, iż są uprawnieni do wykonywania tam handlu lub przemysłu i płacą ustawowe opłaty z tem związane, będą mogli bądź osobiście, bądź przez swych komiwojażerów czynić zakupy na terytorjum drugiej Strony u kupców lub producentów, lub w publicznych lokalach sprzedaży. Będą oni mogli również przyjmować zamówienia u kupców lub innych osób, które w swym handlu lub przemyśle używają danych towarów. Kupcy, fabrykanci, przemysłowcy i ich komiwojażerowie, czyniący w ten sposób zakupy i przyjmujący zamówienia, korzystać będą w tym względzie z traktowania stosowanego do państwa najbardziej uprzywilejowanego.

2. Forma kart legitymacyjnych ustalona zostanie na mocy oddzielnego układu między obu Układającymi się Stronami.

3. Układające się Strony będą sobie wzajemnie podawały do wiadomości, jakie władze są upoważnione do wydawania kart legitymacyjnych, jak również postanowienia, do których komiwojażerowie winni się stosować przy wykonywaniu swego handlu.

4. Powyższe postanowienia nie stosują się do kupców wędrownych ani do kolportażu, ani do poszukiwania zamówień u osób, niestrudniących się przemyśle, ani handlem, przyczem każda Strona zastrzega sobie pod tym względem zupełną swobodę swego ustawodawstwa.

Artykuł 13.

Co się tyczy warunków tranzytu, Układające się Strony zobowiązują się stosować wzajemnie w stosunkach pomiędzy sobą postanowienia konwencji i statutu o wolności tranzytu, podpisanych w Barcelonie dnia 21 kwietnia 1921 r., zapewniając sobie w tej dziedzinie traktowanie na stopie państwa najbardziej uprzywilejowanego.

Artykuł 14.

1. Okręty i statki, żeglujące pod flagą jednej z Układających się Stron i ich ładunki będą korzystały w portach i na wodach terytorjalnych drugiej Strony pod każdym względem z takiego samego traktowania, co statki krajowe i ich ładunki, bez względu na miejsce odjazdu lub przeznaczenia wymienionych okrętów i statków, bez względu również na miejsce pochodzenia lub przeznaczenia ich ładunków. Wynika z tego mianowicie, iż okręty i statki jednej ze Stron i ich ładunki nie będą podlegały na terytorjum drugiej, żadnym opłatom lub należnościom jakiegokolwiek rodzaju lub nazwy, które są lub będą pobierane na rzecz państwa, bądź na rzecz gmin lub jakichkolwiek instytucyj, uprawnionych przez państwo, innym lub wyższym od tych, które

3. Le bénéfice de cette franchise peut être retiré aux voyageurs et aux maisons de commerce qui ne se conforment pas aux conditions établies.

Article 12.

1. Les négociants, les fabricants et autres producteurs de l'une des Parties Contractantes qui prouvent par la présentation d'une carte de légitimation délivrée par les autorités compétentes de leur pays qu'ils y sont autorisés à exercer leur commerce et leur industrie et y payent les contributions légales à cet effet auront le droit de faire, soit personnellement, soit par des commis-voyageurs à leur service, des achats sur le territoire de l'autre Partie chez des négociants ou producteurs ou dans les locaux de vente publics. Ils pourront aussi prendre des commandes chez les négociants ou autres personnes qui pour leur commerce ou leur industrie utilisent les marchandises en question. Les négociants, fabricants, industriels et leurs commis-voyageurs, en faisant ainsi des achats et en recueillant des commandes, jouiront à cet égard du traitement de la nation la plus favorisée.

2. La forme des cartes de légitimation sera établie par un accord particulier entre les deux Parties Contractantes.

3. Les Parties Contractantes se donneront réciproquement connaissance des autorités chargées de délivrer les cartes de légitimation, ainsi que les dispositions auxquelles les commis-voyageurs doivent se conformer dans l'exercice de leur commerce.

4. Les dispositions ci-dessus ne sont pas applicables aux industriels ambulants, non plus qu'au colportage et à la recherche des commandes chez des personnes n'exerçant ni industrie, ni commerce, chaque Partie réservant à cet égard entière liberté à sa législation.

Article 13.

En ce qui concerne les conditions du transit, les Parties Contractantes s'engagent à appliquer réciproquement dans leurs relations les dispositions de la Convention et Statut sur la liberté du transit, signé à Barcelone le 21 avril 1921, en se garantissant sous ce rapport le traitement de la nation la plus favorisée.

Article 14.

1. Les navires et bateaux battant pavillon de l'une des Parties Contractantes et leurs cargaisons jouiront dans les ports et les eaux territoriales de l'autre Partie sous tous les rapports du même traitement que les bâtimens nationaux et leur cargaison, quel que soit le lieu de départ ou de destination desdits navires et bateaux, quel que soit aussi le lieu d'origine ou de destination de leurs cargaisons. Il s'ensuit notamment que les navires et bateaux de l'une des Parties et leurs cargaisons ne seront assujettis, sur le territoire de l'autre, à aucune taxe ou charge, quelle qu'en soit l'espèce ou la dénomination, perçue ou à percevoir soit au profit de l'Etat, soit au profit des communes ou d'institutions quelconques habilitées par le Gouvernement, autre ou

stosowane będą do statków krajowych i ich ładunków.

2. Co do miejsca postoju okrętów i statków, ich ładowania i wyładowywania w portach, na redach i w basenach i wogóle co do wszystkich jakichkolwiek formalności, jakim podlegać mogą statki handlowe, ich załoga i ich ładunki, rozumie się, że statkom krajowym nie będzie przyznany żaden przywilej, ani żadna ulga, któreby nie były jednakowo przyznane statkom drugiego państwa, gdyż życzeniem Stron jest, aby również pod tym względem ich statki traktowane były na stopie zupełnej równości.

3. Wszelki przywilej i wszelkie zwolnienie, które jedna ze Stron będzie mogła przyznać pod jednym z wyżej wymienionych względów państwu trzeciemu, będą również stosowane jednocześnie i bez zastrzeżeń do drugiej Strony. Wszelako czyni się wyjątek od postanowień niniejszego artykułu:

- a) odnośnie do ulg, które w jednym lub drugim państwie zostały lub zostaną w przyszłości przyznane rybołówstwu krajowemu i jego produktom,
- b) odnośnie do kabotażu, co do którego Układające się Strony przyznają sobie traktowanie na stopie państwa najbardziej uprzywilejowanego, jak również odnośnie do holownictwa,
- c) odnośnie do ułatwień, zniżek lub refakcyj, które każda z Układających się Stron mogłaby przyznać swoim obywatelom jako premje przy budownictwie żeglugi krajowej.

Artykuł 15.

1. Narodowość okrętów i statków będzie przez jedną i drugą Stronę uznawana na podstawie dokumentów i świadectw, wydawanych w tym celu przez właściwe władze odnośnych państw, zgodnie z ustawami lub przepisami każdego państwa.

2. Świadectwa pomiarowe i inne dokumenty, dotyczące pomiaru, wydane przez jedną z Układających się Stron, będą uznawane przez drugą Stronę, zgodnie z układami specjalnymi, które zostaną zawarte pomiędzy Układającymi się Stronami.

Artykuł 16.

Statki każdej z Układających się Stron, które zawiną do portu drugiej strony i któreby chciały wyładować tylko część swego ładunku, będą mogły, stosując się do ustaw i przepisów odnośnego państwa, zatrzymać na statku część ładunku, któryby była przeznaczona do innego portu, bądź tego samego, bądź innego kraju i wywieźć ją zpowrotem nie będąc zobowiązanym do uiszczania żadnych opłat innych lub wyższych od tych, które będą pobierane od statków krajowych lub statków innego państwa w takim samym wypadku. Te same statki będą mogły również ładować swój ładunek w jednym porcie, oraz kontynuować ładowanie lub uzupełniać ładunek w innym lub kilku innych portach tego samego kraju, nie będąc zmuszonymi do uiszczania innych lub większych opłat od tych, którym podlegają w ta-

plus élevée que celles qui seront applicables aux navires nationaux et à leur cargaison.

2. En ce qui concerne le placement des navires et bateaux, leur chargement et déchargement dans les ports, rades, havres et bassins et en général pour toutes les formalités et dispositions quelconques auxquelles peuvent être soumis des bâtiments de commerce, leurs équipages et leurs cargaisons, il est convenu qu'il ne sera accordé aux bâtiments nationaux aucun privilège ni aucune faveur qui ne le soit également à ceux de l'autre État, la volonté des Parties étant qu'aussi sous ce rapport leurs bâtiments soient traités sur le pied d'une parfaite égalité.

3. Tout privilège et toute exonération que l'une des Parties pourra accorder sous l'un des rapports susvisés à une tierce puissance, seront appliqués, simultanément et sans réserve, à l'autre Partie. Toutefois il est fait exception aux stipulations du présent article:

a) en ce qui concerne les faveurs qui, dans l'un ou l'autre des deux Pays, ont été ou pourront être accordées par la suite à la pêche nationale et à ses produits;

b) en ce qui concerne le cabotage, pour lequel les Parties Contractantes s'accorderont le traitement de la nation la plus favorisée, et le remorquage;

c) en ce qui concerne les facilités, détaxes ou ristournes que chacune des Parties Contractantes pourrait consentir à ses ressortissants comme prime à la construction navale nationale.

Article 15.

1. La nationalité des navires et bateaux sera, de part et d'autre, admise d'après les documents et certificats délivrés à cet effet par les autorités compétentes des États respectifs, conformément aux lois ou règlements de chaque Pays.

2. Les lettres de jauge et autres documents relatifs à la jauge délivrés par l'une des Parties Contractantes, seront reconnus par l'autre Partie, conformément aux arrangements spéciaux qui seront conclus entre les Parties Contractantes.

Article 16.

Les navires de chacune des Parties Contractantes qui entreront dans un des ports de l'autre Partie et qui n'y voudraient décharger qu'une partie de leur cargaison, pourront, en se conformant aux lois et règlements du pays respectif, conserver à bord la partie de la cargaison qui serait destinée à un autre port, soit du même pays, soit d'un autre pays, et la réexporter sans être astreints à payer des droits autres ou plus élevés que ceux qui seront perçus des bâtiments nationaux ou ceux d'un autre pays dans le même cas. Les mêmes navires pourront également charger leur cargaison dans un port et continuer le chargement ou compléter la cargaison dans un autre ou plusieurs autres ports du même pays sans être astreints à payer des droits autres ou plus élevés que ceux auxquels sont soumis dans le même cas les

kim samym wypadku statki krajowe lub statki państwa najbardziej uprzywilejowanego.

Artykuł 17.

1. O ile okręt lub statek jednej z Układających się Stron osiadł na mieliźnie lub rozbił się w obrębie wód drugiego państwa, okręt lub statek, ich pasażerowie i ładunek będą korzystały z tych samych ulg i przywilejów, jakie ustawy i przepisy odnośnego państwa przyznają lub będą przyznawały w analogicznych okolicznościach okrętom i statkom krajowym lub okrętom i statkom państwa najbardziej uprzywilejowanego. Udzielona będzie pomoc kapitanowi i załodze w tej samej mierze, co krajowcom, zarówno dla nich samych, jak i dla okrętu lub statku, pasażerów i ładunku.

2. Odnośnie do prawa ratownictwa stosowane będzie ustawodawstwo państwa, w którym wyratowanie miało miejsce.

3. Towary uratowane z okrętu lub statku, który osiadł na mieliźnie lub rozbił się, nie będą podlegały żadnemu cłu, o ile nie będą dopuszczone do konsumpcji wewnętrznej.

Artykuł 18.

Z wyjątkiem postanowień przeciwnych, zawartych w artykułach niniejszego traktatu, obydwie Układające się Strony zapewniają sobie nawzajem we wszystkim co dotyczy różnych formalności administracyjnych i innych, niezbędnych przy stosowaniu postanowień, zawartych w niniejszym traktacie, traktowanie na stopie narodu najbardziej uprzywilejowanego.

Artykuł 19.

1. Obywatele jednej z Układających się Stron będą podlegali na terytorjum drugiej Strony, narówni z krajowcami, ustawom i rozporządzeniom w zakresie ochrony pracy, odszkodowania za nieszczęśliwe wypadki przy pracy oraz z ubezpieczeń społecznych. Świadczenia z tytułu ubezpieczenia lub odszkodowania za nieszczęśliwe wypadki oraz ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy, starości i śmierci przysługują obywatelom Układających się Stron, względnie ich rodzinom bez względu na to gdzie poszkodowany (ubezpieczony) wyemigrował po nabyciu prawa do świadczeń i to bez względu na to gdzie zamieszkuje jego rodzina.

2. Szczegółowe postanowienia w sprawie zastosowania powyższych zasad wzajemności traktowania ustalone zostaną w drodze oddzielnych porozumień obu Układających się Stron.

Artykuł 20.

Nie będą uważane za naruszające zasady klauzuli największego uprzywilejowania, która jest podstawą niniejszego traktatu, te ulgi, immunitety i przywileje, które są wyszczególnione poniżej, a mianowicie:

- a) przywileje, które były lub będą przyznane państwom pogranicznym w celu ułatwienia handlu lokalnego w obrębie jednej i drugiej strefy granicznej;

navires nationaux ou ceux de la nation la plus favorisée.

Article 17.

1. Si un navire ou bateau de l'une des Parties Contractantes s'est échoué ou a fait naufrage dans les eaux de l'autre État, le navire ou bateau, ses passagers et sa cargaison jouiront des mêmes faveurs et immunités que les lois et règlements du pays respectif accordent ou accorderont dans des circonstances analogues aux navires et bateaux nationaux ou à ceux de la nation la plus favorisée. Il sera donné dans la même mesure qu'aux nationaux, aide et assistance au capitaine et à l'équipage, tant pour eux-mêmes que pour le navire ou bateau, les passagers et la cargaison.

2. En ce qui concerne le droit de sauvetage, il sera fait application de la législation du pays où le sauvetage a eu lieu.

3. Les marchandises sauvées d'un navire ou bateau échoué ou naufragé, ne seront assujetties à aucun droit de douane, à moins qu'elles ne soient admises à la consommation intérieure.

Article 18.

Sauf stipulations contraires contenues dans les articles du présent Traité, les deux Parties Contractantes se garantissent réciproquement en tout ce qui concerne les diverses formalités, administratives ou autres, rendues nécessaires par l'application des dispositions contenues dans le présent Traité, le traitement de la nation la plus favorisée.

Article 19.

1. Les ressortissants de l'une des Parties Contractantes bénéficieront sur le territoire de l'autre Partie, sur la base d'égalité avec les nationaux, des lois et règlements relatifs à la protection du travail, à la réparation des accidents du travail et aux assurances sociales. Ont droit aux prestations à titre d'assurance ou de réparation des accidents du travail ainsi que d'assurance contre l'incapacité du travail et en cas de vieillesse et de décès, les ressortissants des Parties Contractantes et éventuellement leurs familles, sans égard au pays où l'accidenté (l'assuré) a émigré après avoir acquis le droit aux prestations et sans égard où réside sa famille.

2. Des dispositions détaillées à prendre au sujet de l'application des principes susmentionnés de réciprocité de traitement seront réglées par des arrangements particuliers pris par les deux Parties Contractantes.

Article 20.

Ne seront pas censés déroger au principe du traitement de la nation la plus favorisée, qui est la base du présent Traité, les franchises, immunités et privilèges mentionnés ci-après, savoir:

- a) les privilèges qui ont été ou seraient accordés à des États limitrophes en vue de faciliter le trafic local à l'intérieur de l'une et de l'autre zone frontrière;

- b) przywileje, które są lub byłyby udzielone przez jedną z Układających się Stron państwu trzeciemu, jako wynikające z unji celnej lub ekonomicznej już istniejącej lub jaka byłaby zawartą w przyszłości;
- c) ulgi celne lub ułatwienia jakiegokolwiek rodzaju, które Łotwa udzieliła lub mogłaby udzielić Estonji, Finlandji, Litwie i Związkowi S. R. R.;
- d) przejściowy system pomiędzy częściami polską i niemiecką Górnego Śląska.

Artykuł 21.

1. Rząd Polski, któremu powierzone zostało prowadzenie spraw zagranicznych W. M. Gdańska, zgodnie z art. 104 Traktatu Wersalskiego i artykułami 2 i 6 konwencji paryskiej z 9 listopada 1920 r. pomiędzy Polską a W. M. Gdańskiem, zastrzega sobie prawo oświadczyć, że Wolne Miasto jest Stroną Układającą się w tym traktacie i bierze na siebie obowiązki oraz nabywa prawa, w nim ustalone.

2. Zastrzeżenie to nie dotyczy tych postanowień niniejszej umowy, które Rzeczpospolita Polska odnośnie do W. M. Gdańska już zawarła na zasadzie praw, przysługujących jej traktatowo.

Artykuł 22.

1. Traktat niniejszy będzie ratyfikowany i ratyfikacje będą wymienione w Warszawie możliwie jaknajprędzej.

2. Wejdzie on w życie trzydziestego dnia po wymianie ratyfikacji.

3. Traktat zawarty jest na przeciąg jednego roku, który to termin rozpoczyna się od dnia jego uprawomocnienia się; będzie on przedłużony milcząco na czas nieograniczony, jeżeli nie zostanie wypowiedziany przez jedną z Układających się Stron co najmniej na trzy miesiące przed upływem tego rocznego terminu. W wypadku przedłużenia w drodze milczącej zgody każda z Układających się Stron zastrzega sobie prawo wypowiedzenia w każdym czasie niniejszego traktatu, który przestanie obowiązywać po trzech miesiącach.

NA DOWÓD CZEGO Pełnomocnicy podpisali niniejszy traktat.

Sporządzono w Rydze, w dwóch egzemplarzach, dnia 12 lutego 1929 r.

(—) J. Łukasiewicz

(—) A. Balodis

Lista A.

PRODUKTY ŁOTEWSKIE.

Pozycja polskiej taryfy celnej	Oznaczenie towarów	Zniżki
ex 37 Ryby:		
ex p. 2. a.	Szproty marynowane w oliwie, kilki w sosie, z korzeniami lub bez, z gatunku „clupea sprattus”	70%

b) les privilèges qui ont été ou qui seraient consentis par l'une des Parties Contractantes à un État tiers en vertu d'une union douanière ou économique déjà existante ou qui serait conclue dans l'avenir;

c) les préférences douanières ou facilités de quelque nature qu'elles soient que la Lettonie a accordées ou pourrait accorder à l'Estonie, la Finlande, la Lithuanie et l'Union des R. S. S.;

d) le régime provisoire entre les parties polonaise et allemande de la Haute-Silésie.

Article 21.

1. Le Gouvernement Polonais, auquel il appartient d'assurer la conduite des affaires étrangères de la Ville Libre de Dantzig en vertu de l'article 104 du Traité de Versailles et des articles 2 et 6 de la Convention de Paris entre la Pologne et la Ville Libre de Dantzig du 9 novembre 1920, se réserve le droit de déclarer que la Ville Libre est Partie Contractante au présent Traité et qu'elle accepte les obligations et acquiert les droits en dérivant.

2. Cette réserve ne se rapporte pas aux dispositions du présent Traité lesquelles la République de Pologne contracte en ce qui concerne la Ville Libre de Dantzig, conformément à ses droits découlant des traités y relatifs.

Article 22.

1. Le présent Traité sera ratifié et les ratifications en seront échangées à Varsovie aussitôt que faire se pourra.

2. Il entrera en vigueur le trentième jour après l'échange des ratifications.

3. Le Traité est conclu pour la durée d'un an, ce délai commençant à courir à partir de la date de sa mise en vigueur. Il sera prorogé par voie de tacite reconduction pour une période indéterminée, s'il n'est dénoncé par une des Parties Contractantes trois mois au moins avant l'expiration de cette période annuelle. En cas de prorogation par voie de tacite reconduction chacune des Parties Contractantes se réserve la faculté de dénoncer le présent Traité à tout moment pour prendre fin trois mois après.

EN FOI DE QUOI les Plénipotentiaires ont signé le présent Traité.

Fait à Riga, en double expédition, le 12 février 1929.

(—) J. Łukasiewicz

(—) A. Balodis

Liste A.

PRODUITS LETTONS.

Positions du tarif douanier polonais	Désignation des marchandises	Détaxes
Ex 37	Poissons:	
	ex. p. 2. a. Esprots marinés à l'huile, kilos en sauce, avec ou sans épices, de l'espèce „clupea sprattus”	70 p. 100

Pozycja polskiej taryfy celnej	Oznaczenie towarów	Zniżki	Positions du tarif douanier polonais	Désignation des marchandises	Détaxes
	ex p. 3. b. II Flądra wędzona	20%		ex. p. 3. b. II Flet commun (flądra) fumé	20 p. 100
	" " " Dorsz wędzony	30%		ex. p. 3. b. II Morue fumée	30 p. 100
ex 88	Guma miękka—półfabrykaty i wyroby:		Ex 88	Gomme élastique, demi-ouvrée et en ouvrage:	
	exp. p. 4. Obuwie z kauczuku z tkaninami ze sprzączką lub bez	60%		ex. p. 4. Chaussures en caoutchouc combiné avec des tissus, avec ou sans boucles	60 p. 100
	exp. p. 5. Kalosze	20%		ex. p. 5. Galoches	20 p. 100
	exp. p. 5. Śniegowce	11,8%		ex. p. 5. Snowboots (śniegowce)	11,8 p. 100
ex 130	Ultramarina, etc.:		Ex 130	Bleu d'outremer, etc.:	
	exp. p. 1. i 2. Ultramarina (tylko)	15%		ex. p. 1 et 2. Bleu d'outremer (seulement)	15 p. 100
ex 131	Biel:		Ex 131	Blancs:	
	exp. p. 1. Biel ołowiana	15%		ex. p. 1. Blanc de plomb	15 p. 100
ex 132	Minja ołowiana i glejta	15%	Ex 132	Litharge, oxyde rouge de plomb	15 p. 100
ex 194	Linoleum, etc.:		Ex 194	Linoléum, etc.:	
	p. 1. a. linoleum gładkie jednobarwne w rolach	10%		p. 1. a. Linoléum unicolore, non imprimé, en rôles	10 p. 100
	p. 1. b. linoleum drukowane lub wielobarwne w rolach i wszelkie w sztukach	23,07%		p. 1. b. Linoléum, imprimé ou multicolore, en rôles, et linoléum de toute sorte, en pièces	23,07 p. 100

Lista B.**PRODUKTY POLSKIE.**

Pozycja łotewskiej taryfy celnej	Oznaczenie towarów.
ex 1. p. 4.	Jęczmień.
ex 167. p. 1.	Maszyny do obróbki drzewa i metali, instalacje transportowe, maszyny dla przemysłu włókienniczego i cukrowniczego, drągi, transmisje, wagonetki wszelkiego rodzaju.
ex 197. p. 1.	Aksamit i plusz półjedwabne.

Stawki taryfy minimalnej będą zastosowane do wszystkich produktów, które są objęte następującymi pozycjami taryfy celnej:

4 pp. 1, 3, 4; 22; 23 p. 2; 24 p. 1; 33 pp. 1, 3; 47; 52 pp. 2a, 4; 57 p. 6; 61; 62 p. 3; 65 p. 5; 75 p. 1; 77 pp. 1b, 1c, 2, 6a; 79 p. 1; 80 p. 1; 85 pp. 1b, 2b, 3; 101 pp. 1, 2, 3; 104 p. 2; 105 pp. 1, 3; 108 p. 1a; 131; 132; 139; 140 pp. 1, 2, 3, 4; 141; 142 pp. 1, 2, 3, 4; 146; 147; 149 pp. 2, 3, 4; 150; 151; 152; 154 p. 1; 156 p. 1 e; 163 pp. 2c, 2d; 167 p. 4; 177 p. 1b; 181 p. 3; 183; 184; 186 pp. 1, 3; 187 pp. 1b, 2b; 188 pp. 1, 2a, 2b; 189; 191 pp. 1, 3; 194 p. 3; 198; 199 p. 1; 201; 202 p. 2; 209 pp. 4a, 4b; 210 pp. 1, 2.

PROTOKÓŁ KONCOWY.

Przed przystąpieniem do podpisania traktatu handlowego i nawigacyjnego pomiędzy Polską i Łotwą, niżej podpisani Pełnomocnicy zgodzili się na to co następuje:

Co się tyczy artykułów 2 i 5.

Rozumie się, że postanowienia artykułu 2, stosownie do których obywatele obydwóch Układających się Stron będą mieli prawo występować w są-

Liste B.**PRODUITS POLONAIS.**

Positions du tarif douanier letton	Désignation des marchandises
Ex 1 p. 4	Orge
Ex 167 p. 1	Machines pour le travail du bois et des métaux, installations de transport, machines pour les industries textile et sucrière, installations de dragage, transmissions, wagonnettes de toute sorte.
Ex 197 p. 1	Velours et peluche en demi-soie.

Les taux du tarif minimum seront appliqués à tous les produits rentrant sous les positions suivantes du tarif douanier:

4 pp. 1, 3, 4; 22; 23 p. 2; 24 p. 1; 33 pp. 1, 3; 47; 52 pp. 2a, 4; 57 p. 6; 61; 62 p. 3; 65 p. 5; 75 p. 1; 77 pp. 1b, 1c, 2, 6a; 79 p. 1; 80 p. 1; 85 pp. 1b, 2b, 3; 101 pp. 1, 2, 3; 104 p. 2; 105 pp. 1, 3; 108 p. 1a; 131; 132; 139; 140 pp. 1, 2, 3, 4; 141; 142 pp. 1, 2, 3, 4; 146; 147; 149 pp. 2, 3, 4; 150; 151; 152; 154 p. 1; 156 p. 1 e; 163 pp. 2c, 2d; 167 p. 4; 177 p. 1b; 181 p. 3; 183; 184; 186 pp. 1, 3; 187 pp. 1b, 2b; 188 pp. 1, 2a, 2b; 189; 191 pp. 1, 3; 194 p. 3; 198; 199 p. 1; 201; 202 p. 2; 209 pp. 4a, 4b; 210 pp. 1, 2.

PROTOCOLE FINAL.

Avant de procéder à la signature du Traité de Commerce et de Navigation entre la Pologne et la Lettonie, les Plénipotentiaires soussignés sont convenus de ce qui suit:

En ce qui concerne les articles 2 et 5.

Il est entendu que les dispositions de l'article 2, selon lesquelles les ressortissants des deux Parties Contractantes auront le droit d'ester en justice de-

dach na stopie równości z krajowcami, jak również postanowienia artykułu 5-go, dotyczącego wolnego dostępu spółek do sądów, nie stosują się do bezpłatnej pomocy sądowej, ani do zwolnienia od „cautio judicatum solvi”, które to sprawy będą uregulowane w drodze specjalnych umów; tak samo, Układające się Strony zgadzają się, że postanowienia artykułu 2 niniejszego traktatu, zapewniające obywatelom obydwóch Układających się Stron traktowanie narówni z krajowcami, mają być tak rozumiane, że nie przesądzą w niczem ustaw i rozporządzeń obowiązujących na terytorjum Układających się Stron i stosowanych narówni do wszystkich cudzoziemców.

Co się tyczy artykułu 19.

Rozumie się, że postanowienia artykułu 19 nie dotyczą obywateli i terytorjum Wolnego Miasta Gdańska.

Co się tyczy listy A.

Odnosnie zastosowania polskiej taryfy celnej.

Śledzie bałtyckie solone będą clone według pozycji 37 p. 4 b. taryfy celnej.

Śledzie bałtyckie wędzone będą clone według pozycji 37 p. 4 c. 1 taryfy celnej.

Nowe układy.

Obie Układające się Strony zgadzają się na zawarcie umowy weterynaryjnej, umowy, dotyczącej opieki socjalnej, oraz układu, dotyczącego spławu na Dźwinie.

Sporządzono w Rydze, dnia 12 lutego 1929 r.

(—) *J. Łukasiewicz*

(—) *A. Balodis*

Zaznajomiwszy się z powyższym traktatem, listami i protokołem końcowym, uznaliśmy je i uznajemy za słuszne zarówno w całości jak i każde z zawartych w nich postanowień; oświadczamy, że są przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone i przyrzekamy, że będą niezmiennie zachowywane.

NA DOWÓD CZEGO wydaliśmy Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej.

W Warszawie, dnia 6 marca 1931 r.

(—) *I. Mościcki*

Przez Prezydenta Rzeczypospolitej
Prezes Rady Ministrów

(—) *W. Sławek*

Minister Spraw Zagranicznych

(—) *August Zaleski*

L. S.

vant les Tribunaux, sur le pied d'égalité avec les nationaux, de même que les dispositions de l'article 5 concernant le libre accès des sociétés auprès des Tribunaux, ne s'appliquent pas à l'assistance judiciaire gratuite ni à la dispense de la „cautio judicatum solvi”, ces matières étant réservées pour des accords spéciaux; de même, les Parties Contractantes sont d'accord que les stipulations de l'article 2 du présent Traité, garantissant le traitement national aux ressortissants des deux Parties Contractantes, doivent être entendues de telle manière qu'elles ne dérogent en rien aux lois et ordonnances en vigueur sur le territoire des Parties Contractantes et applicables également à tous les étrangers.

En ce qui concerne l'article 19.

Il est entendu que les dispositions de l'article 19 ne se rapportent pas aux citoyens et au territoire de la Ville Libre de Dantzig.

En ce qui concerne la liste A.

Pour l'application du tarif douanier polonais.

Les harengs baltiques salés seront tarifés sous position 37 p. 4, b, du tarif douanier.

Les harengs baltiques fumés seront tarifés sous position 37 p. 4, c, I, du tarif douanier.

Nouveaux accords.

Les deux Parties Contractantes sont convenues de conclure une convention vétérinaire, une convention d'assistance sociale et un accord relatif au flottage sur la Daugava (Dvina).

Fait à Riga, le 12 février 1929.

(—) *J. Łukasiewicz*

(—) *A. Balodis*

Après avoir vu et examiné lesdits Traité, listes et Protocole Final, Nous les avons approuvés et approuvons en toutes et chacune des dispositions qui y sont contenues; déclarons qu'ils sont acceptés, ratifiés et confirmés et promettons qu'ils seront inviolablement observés.

EN FOI DE QUOI, Nous avons donné les Présentes, revêtues du Sceau de la République.

A Varsovie, le 6 mars 1931.

(—) *I. Mościcki*

Par le Président de la République
Le Président du Conseil des Ministres

(—) *W. Sławek*

Le Ministre des Affaires Étrangères

(—) *August Zaleski*

L. S.